

Oponentský posudek disertační práce MUDr. et Mgr. Eriky Matějkové „Stereotypy ve vnímání žen dle rozměrů jejich postavy“

Disertační práce byla předložena k posouzení a obhajobě v celkovém rozsahu 111 str. textu, dále 7 str. příloh, obsahujících podrobnější charakteristiku souboru respondentů v tabulkové podobě, tabulku procentuálního zastoupení odpovědí na jednotlivé otázky dotazníkového šetření, tabulku s údaji statistické významnosti a použitý dotazník, dále 6 str. abstraktu v češtině a angličtině a 4 str. soupisu použité literatury.

Práce je členěna na teoretickou a výzkumnou část a přestože jednotlivé tematické okruhy – kapitoly nejsou číslovány, lze identifikovat v teoretické části práce kromě úvodu a představení základních pojmů problematiky cca 4 samostatné obsahové útvary - kapitoly, z nichž první přináší informace o konstitučně založených osobnostních typologiích, druhá se zabývá způsoby posuzování obezity, třetí shrnuje ve čtyřech podkapitolách psychologické, sociální, kulturní a biologické aspekty nadváhy a obezity a čtvrtá představuje výzkumná šetření, provedená v této oblasti u nás. Výzkumná část práce, autorkou nazvaná jako část experimentální, obsahuje cca 7 hlavních celků - kapitol, z nichž první představuje cíl výzkumného projektu, druhá uvádí základní charakteristiky souboru respondentů, třetí poněkud atypicky uvádí některé metody, používané ke studiu vnímání lidského těla a v posledních dvou podkapitolách pak představuje metodu vybranou pro vlastní dotazníkové šetření a volbu statistických metod. Čtvrtá kapitola uvádí získané výsledky a jejich interpretaci, pátá shrnuje detailně získané informace, šestá kapitola uvádí diskusi a sedmá obsahuje závěr práce.

Těžiště práce lze spatřovat v empirické části, popisující výsledky dotazníkového šetření u souboru 166 respondentů (46 mužů a 120 žen), zaměřeného na přisuzování určitých vlastností ženám podle jejich tělesné proporcionality. Zjištěné potvrzení vlivu předsudků a stereotypů na hodnocení postav vymykajících se společensky akceptovatelnému standardu je možno považovat za vcelku dobře předvídatelné.

Práce je věnována tématu, jež je odborně i společensky velmi aktuální – stereotypům ve vnímání ženské postavy a hledání jejich relevantních souvislostí,

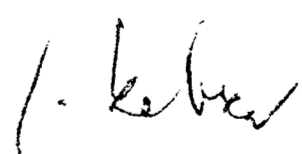
obsahuje však podle mého názoru řadu nedůsledností, nepřesností a nedostatků, z nichž nejvýznamnější uvádím:

- empirická část práce je mylně označena jako část experimentální (str. 62), přestože neobsahuje žádný experiment;
- podstatou empirické části práce je dotazníkové šetření, vycházející z hodnocení obrázku „pěti žen s různou váhou“ (str. 74) a přisuzování řady vlastností na základě hodnocení tohoto obrázku – jde však o velmi nezřetelný, schematický obrázek (str. 118), jehož zamýšlené využití jako projektivní metody (str. 70) je třeba považovat z hlediska relevantního posouzení řady vlastností, zvl. v části „C“ zvoleného dotazníku za dosti sporné;
- soubor respondentů zahrnoval jak „...klienty poradny pro léčbu obezity...“, tak „...lidi oslovené v okruhu skupiny možných kontaktů, kteří s vyplněním dotazníku souhlasili.“ (str. 65) - z této charakteristiky není zcela jasné, zda soubor respondentů byl nebo nebyl spojen nějakými společnými znaky;
- empirická část práce neobsahuje formulaci hypotéz, přestože na str. 64 se o hypotézách píše – jde však o formulaci cílů výzkumného projektu, resp. výzkumných otázek, nikoli hypotéz ;
- v pasáži o způsobech a postupech posuzování obezity (str. 16 – 18) není zmíněno posuzování WHR (Waist Hip Ratio), považované za index centrální obezity, resp. způsob hodnocení distribuce tuku;
- některá tvrzení z výsledků práce, zvl. v pasáži „Shrnutí“ (str. 83) přesahují podle mého názoru úroveň zobecnitelnosti výsledků vzhledem k rozsahu souboru respondentů;
- v teoretické části práce není v pasáži „Výzkumy prováděné v České republice“ (v obsahu nazvané „Výzkumy prováděné u nás“) zmíněna řada prací další významných českých autorů, publikujících systematicky k tomuto tématu, např. J. Pařízkové, V. Hainera, I. Málkové, L. Lisé, M. Kunešové, ale zvláště mne překvapila absence citací prací školitelky S. Fraňkové a to nejen v této pasáži, ale v celé práci – v soupisu literatury není uvedena ani jedna její publikace (!);
- poněkud v rozporu s názvem práce není v textu obsažena podrobnější pasáž o problematice stereotypů v psychologii;

- pojem well-being neobsahuje pouze dimenzi duševní pohody (11. ř. na str. 7) – jde o širší komplex osobní pohody, zahrnující psychickou, fyzickou, sociální, kulturní, spirituální atd. dimenze;
- všechny literární citace v pasáži o typologiích (str. 8 – 14) jsou kromě prací L. Fialové a J. Chytráckové sekundárními citacemi z jednoho zdroje, práce C. Höschla, J. Libigera (ne „Libingera“, jak je uvedeno v soupisu literatury) a J. Švestky (2002), zde mylně citované jako „Höschl et al., 2002“;
- dále mám řadu připomínek formální povahy, např. chybějící číslování kapitol v obsahu i textu práce, jež by přispělo k lepší přehlednosti, chybějící název „Obsah“ na str. 1, některé překlepy a chyby (např. „Self koncept“ na str. 6);
- za nedostatek práce považuji též značně nedbalou práci s literaturou – tu lze vzhledem k rozsahu pouze zobecnit jako nesprávné užívání celých křestních jmen místo jejich iniciál v některých případech („Fialová, Ludmila“, „Grogan, Sarah“, „Hainer, Vojtěch“) v soupisu použité literatury, dále nesprávné užívání citace „et al.“ v textu i v soupisu použité literatury (např. Altenhoener, T., et al., Ames, G. E. et al., Baughman, K., et al., Guttierrez-Fisac, J. L. et al., Guisado, J. A. et al. atd.), jež však není chybně uplatněno ve všech případech – např. práce J. Laitinena, S. Nayhy a V. Kujaly, jakož i četné další jsou uvedeny správně;
- Walkerova typologie (str. 9) není spojena s žádnou citací v textu ani v soupisu použité literatury.

Závěr: Práce MUDr. et Mgr. Eriky Matějkové přináší určitý soubor poznatků o souvislostech stereotypů a vnímání žen dle proporcí jejich postavy. Autorka by měla v průběhu obhajoby reagovat na výše uvedené připomínky a zaujmout k nim stanovisko.

V Praze dne 21. 4. 2008

doc. PhDr. Vladimír Kebza, CSc.